יפעת מידע תקשורתי דרך מנחם בגין 96-98 (לשעבר דרך פ"ת) תל אביב 67138 טל. 03-5635050 פקס. 03-5617166

36295946-4	21/03/2013	הזמן הירוק	עמוד 20	31	26.53x31.89
תנועת המושבי - 36960					

מאז שנכנס מאיר צור לתפקיד מזכ"ל תנועת המושבים, הידידות בין שתי התנועות, הקיבוצית והמושבית, פורחת. אנחנו חלשים מדי בשביל לריב גם בחוץ וגם זה עם זה, אומר צור, והוא צופה שיגיע הרגע שבו נהיה בשלים לייצר תנועת התיישבות אחת גדולה

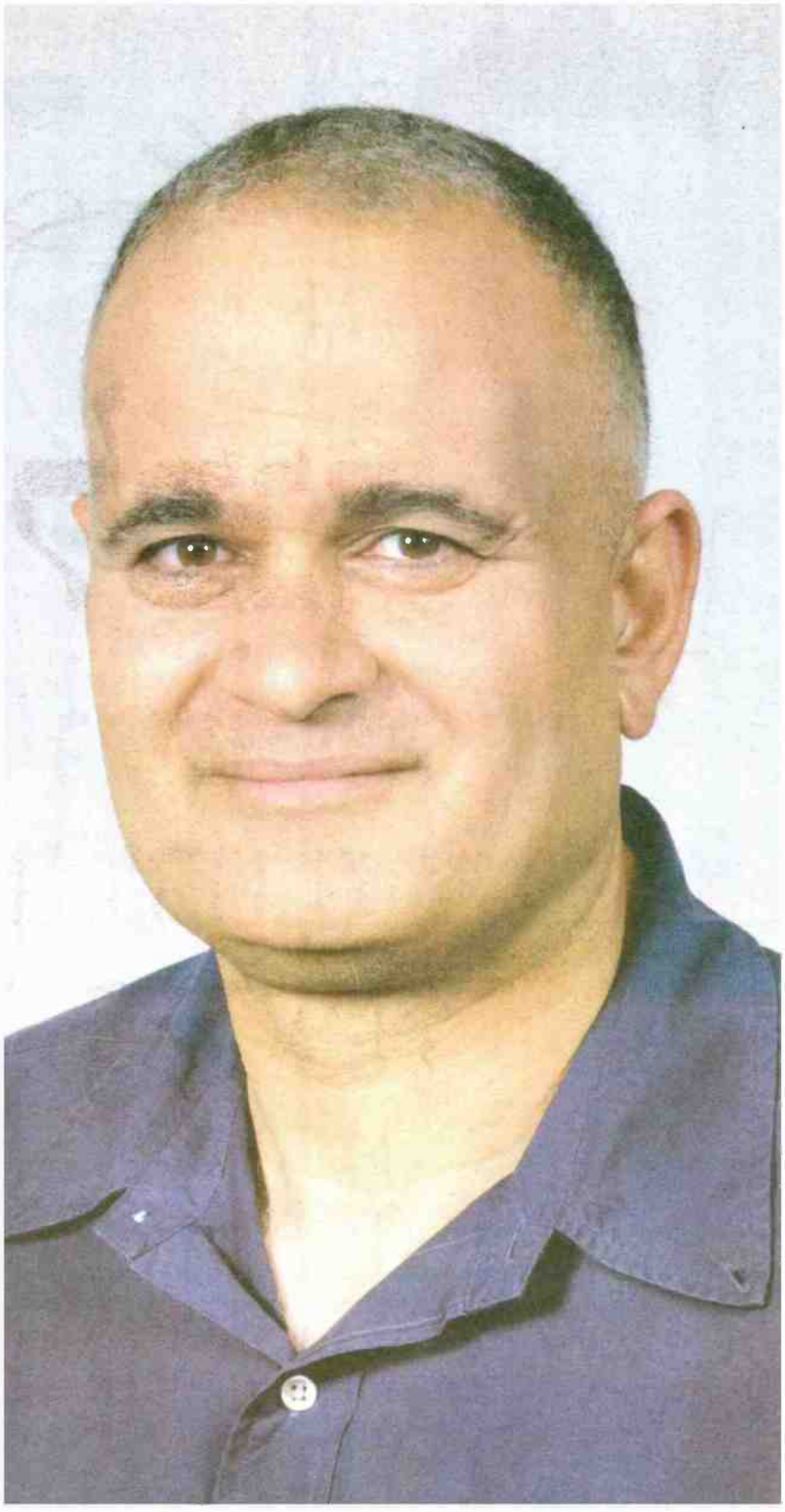

יעקב לזר *

כשקיימנו את הריאיון הזה, מזכ"ל תנועת המושבים מאיר צור ואנוכי, עוד לא הייתה ממשלה בישראל, והשם שהוזכר בוודאות גבוהה לתפקיד שרת החקלאות הבאה היה של פאינה קירשנבאום, מישראל בית־נו. בינתיים הוקמה ממשלה, ושר החקלאות הבא הוא יאיר שמיר, גם הוא מישראל ביתנו. זה איננו משנה את המסר שמבקש צור להעביר: "הציפייה שלנו משר החקלאות החדש, שהוא יבין שהחקלאות היא לא רק עסק, היא גם ערך; שסגירת משק חקלאי בנגב או בגליל או במרכז זה אסון למדינת ישראל. ככה צריכים לראות את זה ראש הממשלה, שר החקלאות, מזכירי התנועות וכל קיבוצניק ומושבניק. מתוך התפיסה הזאת צריך לפעול. צריך לחשוב איך לעזור למשקים מתקשים להתייעל, ולא איך לסגור אותם".

מטבע הדברים, גלשה השיחה גם לפוליטיקה, בעיקר על רקע הניסיון הכמעט נואש של הרגע האחרון, לפני הבחירות בינואר, להקים את מפלגת ההתישבות. הרעיון צץ כאשר התברר, שגם לקיבוצים וגם למושבים לא תהיה נציגות אמיתית בכנסת הנוכחית והיו מי שהעריכו, שאם הקיבוצניקים והמושבניקים יחברו יחדיו לרשימה אחת, הם יצליחו לעבור את אחוז החסימה ולהכניס לכנסת ח"כים מטעמם. הניסיון כשל, הוא נעשה מאוחר מדי ועם תומכים מעטים מדי.

יהיה ניסיון נוסף?

מאיר צור: "הפוליטיקה זה מגרש המשחקים העיקרי, ואנחנו נצטרך לראות אם יש לנו בית או אין לנו בית. מפלגת העבודה בראשות שלי יחימוביץ' היא לא הבית שלנו. מפלגת העבודה לא רואה בחקלאות ערך, גרוע מזה, היא נטשה אותנו. התפלאתי לראות, כוח כזה. אם נצטרך, נתארגן ביחד, נאסוף את הזרם המרכזי השפוי גם מהמושבים וגם מהקיבוצים, ונבנה כוח פוליטי. אם נצטרך, והלוואי שלא נצטרך".

הוא בן 48, כן מושב עין יהב, נשוי ואב לשניים, מגדל פלפל ותמרים במשק משפחתי משותף. הוא נבחר לתפקיד באמצע הקדנציה של קורמו איתן בן דוד שהחליט לפרוש, השלים שנתיים ולאחרונה נבחר לקדנציה נוספת של חמש שנים. הוא הביא למערכת רוח אחרת – עבודת צוות, חיפוש אחרי המשותף בין התנועות ולא המפריד, פחות אגו ויותר פעילות למען הציבור שבחר אותו.

דיברנו על חקלאות, על המרחב הכפרי, על מינהל מקרקעי ישראל, כמובן, על שתי התנועות ועל לאן כל הסיפור הזה הולך.

עתיד החקלאות בישראל

החקלאות הישראלית היא אולי הכי מתקדמת בעולם, אבל אין לה דור המשך. אנשים צעירים בישראל לא רואים בחקלאות דרך חיים. הגיל הממוצע של החקלאים בארץ הוא למעלה מ-60, ולגמרי לא ברור איך משנים את המצב הזה.

אפשר לשנות?

"הבעיה המרכזית היום בחקלאות היא באמת הדור הצעיר. יותר מכל דבר אחר. אם אבא שלי, כשאני גדלתי במושב עין יהב, הדבר שהוא הכי רצה היה שאני אמשיך להיות חקלאי, אני לא בטוח שהיום זה מה שרוב החקלאים מעוניינים שהילדים שלהם יעשו. מי שרוצה שהבן שלו ימשיך בחקלאות הופך להיות עוף מוזר. הסיבה המרכזית לכך היא, שהמדינה מתעמרת בחקלאים – בגלל בעיות המים, העובדים הזרים, פערי המחירים וכל הדברים האלה גם יחד. התוצאה

המשותף הוא על גבול ה-100 אחוז

שהקיבוצניקים הצביעו למפלגת העבודה, למרות מה שהמפלגה הזאת עשתה להם. אני חושב שזו הייתה טעות. מפלגת העבודה פגעה בקיבוצים באופן ברור ומובהק, והם לא היו צריכים להצביע עבורה. הם היו צריכים ללכת עם מי שהלך אתם. זה מה שהמושבים עשו. המושבניקים ראו ששלי יחימוביץ' הפנתה לה עורף, אז גם הם הפנו לה עורף.

"ביום שמפלגת העבודה תחזור לערכים שלה ותחזור להיות מפלגת העבודה האמתית, שההתיישבות בראש סדר העדיפויות שלה, המושבים יחזרו לתמוך בה, ולא נצטרך לחפש לנו בתים אחרים. ואם זה לא יקרה, ולא נמצא בית אחר, אז נתארגן בעצמנו. ברור לנו שאנחנו חייבים שיהיה לנו כוח פוליטי, ואנחנו יודעים לייצר

היא שאין דור צעיר בחקלאות. זו הבעיה מספר אחת שלנו.

"מבחינה זו בקיבוצים יש יתרון. בקיבוץ צריך בעל מקצוע אחד, שאפשר להביא אותו גם ממקום אחר, שינהל את החקלאות בקיבוץ, ואפשר להרכיב צוות שיעשה את העבודה. במושב צריך להביא את הבן שיהיה חקלאי בחלקה של המשפחה, וזה יותר קשה.

"אנחנו מנסים להסב את תשומת לבם של מקבלי ההחלטות בתחום הזה, שכשהם יבינו את גודל הבעיה, זה יהיה מאוחר מדי. בשלב מסוים יגלו שאין פירות וירקות על המדפים בסופרמרקטים, כי אין מי שיגדל אותם. אז יצטרכו או לייבא פירות וירקות מחו"ל במחירים ייבוא, או לייבא חקלאים מחו"ל, שזה אבסו־

<<<

יפעת מידע תקשורתי דרך מנחם בגין 96-98 (לשעבר דרך פ"ת) תל אביב 67138 טל. 03-5635050 פקס. 03-5617166

36295948-6	21/03/2013	הזמן הירוק	עמוד 20	32	26.29x32.19
תנועת המושבי - 36960					

רד לא נורמלי.

"האסון הכי גדול מבחינתי זה שהאד־מות החקלאיות יעברו לידיים זרות. בסופו של דבר, יש פה ויכוח אמיתי על ההחז־קה בקרקע, והקרקע היא של מי שמעבד אותה".

לאחרונה, יש ניסיונות לטפח חקלאים צעירים.

"לשמחתי, זה דבר שצובר תאוצה גדו־לה בפורומים של חקלאים צעירים. אנח־נו אוספים צעירים בני מושב, שהתחילו להיות חקלאים ורוצים להיות חקלאים, אפילו אם ההורים שלהם לא חקלאים, וא־נחנו רוצים לייצר גוף שיתמוך בהם, בכל הפרמטרים האפשריים. זה מתבצע בעזרת משרד החקלאות, ואנחנו מקווים שבאמצ־עות המהלך הזה נצליח לייצר עתודה של כמה מאות חקלאים חדשים, שייכנסו לתוך מעגל העשייה החקלאית, ואולי נצליח גם להצמיח מנהיגות חקלאית צעירה".

זה לא סוד שבין קודמך בתפקיד ובין התנועה הקיבוצית היו יחסים בעייתיים. איך עברת עם ולוולה?

"ולוולה ואני הגענו למסקנה, שהמשו־תף לשתי התנועות הוא על גבול ה–100 אחוז. יש מעט מאוד דברים שאנחנו לא רואים אותם עין בעין, או שהאינטרסים שלנו לגביהם שונים. מבחינה אסטרטגית ותפיסת עולם, החלטנו שאנחנו פועלים יחד ובשיתוף פעולה בכל דבר, וכך נהגנו בשנתיים האחרונות. בכל דבר פעלנו יחד. כשאנחנו הלכנו למינהל בעניינים שלנו, הזמנו את הקיבוצים לבוא איתנו, ולהפך. אנחנו חלשים מדי בשביל לריב גם בחוץ וגם אחד עם השני, וזה גם לא נכון. חוץ מאגו אין בזה שום דבר. אני בטוח שגם עם איתן ברושי נמשיך באותה רוח. נפגשנו לאחר שאיתן נבחר, ואנחנו מתכוונים לע־בוד בשיתוף פעולה מלא".

הזכרת את המינהל, אז בוא נדבר על זה. לפני כמה שבועות שלחת למינהל מכתב זועם ובו טענת שהמינהל הופך את המגזר המושבי ל"שק חבטות" בכל הקשור להתנהלותו בעניין ההרחבות.

"המכתב הזה משקף את התחושה שלנו לגבי מה שקורה במינהל, למרות הרוח המאוד טובה, שבנצי ליברמן משדר ונותן באופן אישי. בנצי אמור להיות ידיד של ההתיישבות ולהבין מה זה התיישבות, מה זה מרחב כפרי ומה זה חקלאות. למרות הרצון הטוב שלו, עדיין לא קורים דברים טובים. הייתה פה פעולה של מחוז ירושׁ־לים, שהוציא לתקשורת טענות לא נכונות בדבר כספים שהמושבים גובים, זה פשוט לא אמת. המושבים לא גבו כספים ולא יכולים לגבות, וכנגד זה התרענו.

זו רק דוגמה אחת מני רבות. בסך הכול במינהל מקרקעי ישראל חייב לקרות בתקופה הקרובה משהו מאוד משמעותי ביחס שלהם להתיישבות, גם למושבים וגם לקיבוצים. במושבים אנחנו רואים את האור בקצה המנהרה בשני דברים. האחד – בתקופה הקרובה יחל יישום של 979 כפיילוט, לעת עתה בשני מושבים. למרות שה–979 הוא לא מושלם מבחינתנו, הוא אמור להסדיר את חלקת המגורים. פירושו בגדול, שניתן לבנות שלושה בתים בנחלה בלי קשר לרצף בין–דורי, שאפשר לפצל חצי דונם מתוך הנחלה ולרשום אותו באופן עצמאי, כלומר ניתן לייצר הרחבה בתוך המושב על ידי ההוצאה של חצאי דונם מתוך הנחלות, ושאפשר לייצר פעילות לא חקלאית, פל"ח, בתוך הנחלה בצורה מוסדרת. זה לא כל תאוותנו בידינו, אבל זה בהחלט עושה איזשהו סדר. בפריפריה, שם המחירים אטרקטיביים זה בסדר, במרכז הארץ יהיה יקר מאוד לבצע את זה, אבל בסך הכול בחלק הזה אנחנו במצב סביר".

והדבר השני?

"הדבר השני המשמעותי הוא, שאנחנו מתקדמים מאוד בעניין חוזה חכירה לדו־רות מול המינהל, ל–49 שנה כפול ארבע מתחדש. אנחנו פועלים במרץ כדי להגיע להסכם הזה, שאחרי 100 שנות התיישבות, יהיה לבעל הנחלה הסכם מסודר. למרות שבינתיים יש יותר אווירה טובה מול בנצי ליברמן ופחות מעשים בפועל, אני בתחו־שה שבקרוב יבואו גם מעשים.

"המדינה והמינהל יכלו לעשות את הסדר הקרקעות איתנו באופן מיידי, ועל ידי כך לעזור למלא קצת את הגירעון בקופת המדינה. בהסדר מיידי אנחנו יודעים לה־ביא שמונה מיליארד שקל, ואם המדינה הייתה מרימה את הכפפה ועושה את זה מהר, היא הייתה יוצאת רק נשכרת".

היום אנחנו, מחר אתם

חילוקי דעות קשים בין תנועת המושבים לתנועה הקיבוצית התגלו בנושא הרפורמה במשק החלב,שזכתה לכינוי מתווה לוקר. בתחילת פברואר השנה, הגישו המושׁ־בים ומספר יצרני חלב משפחתיים קטנים עתירה, למתן צווים על תנאי ובקשה למתן צווי ביניים לבג"ץ, נגד החלטתם של שרת החקלאות, אורית נוקד, וועדת המכסות, ליישם את המתווה, שגיבשה ועדה בראשו־תו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, הראל לוקר, בתחום משק החלב.

העתירה הוגשה לאחר שוועדת המכסות, בהתאם להוראת שרת החקלאות ולמתווה לוקר, פרסמה אמות מידה לחלוקת מכסות לייצור חלב שמעניקות מכסות ייצור נוספות למשקים פרטיים גדולים, שהיקף מכסתם הוא 700 אלף ליטר ומעלה. העותרים טענו, כי מתווה זה פוגע קשות ובצורה בלתי הפי־כה במשקים המשפחתיים הקטנים.

מאיר צור אמר בעקבות הגשת העתי־רה, כי תנועת המושבים תומכת בהסדר כולל, שיביא להתייעלות ולהתחדשות, אולם הסדר כזה צריך להיעשות בהסכ־מה ובהבנה, בהתייחסות מידתית למשק החקלאי המשפחתי ובדרך של חקיקה מת־אימה לאחר הקמת הממשלה החדשה, ולא באמצעות מחטפים ובניגוד לחוק.

מחטפים בניגוד לחוק?

"מה שקרה בלוקר, זה שהתייחסו למשק המשפחתי כאל משק שנועד להכחדה. מצמצמים את המשק המשפחתי, כדי ליי־על את ענף החלב. את הגישה הזו אנחנו לא מקבלים, ולא בגלל שזה נוגע הפעם לנו. היום זה אנחנו, מחר זה אתם. אם היום אומרים שלא משתלם להחזיק רפת של 500 אלף ליטר, מחר יגידו שלא משת־לם להחזיק רפת של שלושה מיליון ליטר, כי רפת של 12 מיליון ליטר יותר יעילה מרפת של שלושה מיליון. אנחנו חושבים שזו תפיסה לא נכונה.

"מה שרצינו במתווה לוקר זה להכניס להסכם מסמך הסתייגויות, שנקרא מסמך מאיר צור, שאומר שמצד אחד מאפשרים לפרוש למי שרוצה לפרוש, ומצד שני מאפ־שרים לגדול למי שרוצה לגדול. זה אינט־רס משותף של המשק המושבי ושל המשק הקיבוצי, שיהיו כמה שיותר רפתנים.

"גם בקיבוצים צריכים להבין, שאם מס־תכלים על הרפת רק מהכיוון של התייע־לות, אז רפתות לא יהיו גם בקיבוצים. בסוף זה יהיה בידיים של אייפקס ושל שטראוס, כי במקום רפת בקיבוץ בנגב של שלושה מיליון ליטר, אפשר להקים רפתות ענק במרכז ושם זה יהיה הרבה יותר יעיל. את התהליך הזה צריך לעצור. אם יקימו פה רפתות ענק, בסופו של דבר, גם יגידו – תעשו שוק חופשי, כל מי שירצה, שיגדל. לא יהיו מכסות ולא מחיר מטרה. זה עלול לקרות מהר מאוד.

"אני מודה, שבשלב מסוים מאוד כעסתי על הקיבוצים בעניין הזה, משום שהם רצו להסכם והשאירו אותנו מאחור. בסופו של דבר הקיבוצים, לא מעט בזכותם של ול־וולה ושל יעקב בָכר, הבינו את החשיבות של המושבים בתוך הסיפור ואת החשיבות של ההליכה המשותפת, וקיבלו את עמד־תנו. הבעיה שלנו היום זה לא הקיבוצים, אלא משרד החקלאות ומועצת החלב, שע־ליהם אנחנו מאוד כועסים".

מה לגבי הלול, פטם וביצים?

"גידול הפטם במושבים משולב במער־כות הגדולות, ואנחנו נמצאים יחד איתכם באינטגרציות האזוריות. בתחום הזה אנח־נו באותה סירה. עכשיו יש תקופה יחסית טובה, לאחר שהייתה תקופה קשה לפני כן. בסך הכול זהו ענף שהפך להיות תעשייתי, גדול, עם היתרונות ועם החסרונות שלו.

את הביצים מגדלים כמעט ב–100 אחוז במושבים, הרוב המכריע בגליל, ומדו־בר על לולים קטנים, שמחזיקות מש־פחות שאין להן מקור פרנסה אחר. אנחנו אומרים, שאם יחליטו כן רפורמה או לא רפורמה, אנחנו מצפים מהמדינה לשמור על המגרלים האלה ולאפשר להם להמשיך להתפרנס. הם רחוקים מלעשות מיליונים מגידול הביצים".

איך נראה ענף התיירות במושבים?

"אנחנו עושים תיירות פנים קטנה מאוד, גם בקיבוצים וגם במושבים. במושבים זה יותר משפחתי, בקיבוצים יש גם בתי מלון, אבל בסך הכול זה ענף לא מספיק מפותח. אנחנו צריכים לפתח תיירות חוץ, שת־בוא לכמה ימים להתארח אצלנו, לראות את המרחב הכפרי, ללמוד על החקלאות שלנו שמובילה בחקלאות העולמית, לר־אות נופים שונים. צריך לחשוב על הכיוון הזה יחד ולהשקיע בו, כי למרחב הכפרי במדינת ישראל יש המון מה להציע. לכן הקמנו את התאחדות התיירות הכפרית, כדי לייצר משהו משותף.

"נצטרך לחשוב איך אנחנו משפרים את התדמית של המרחב הכפרי. עכשיו לקראת פסח הכנסנו דרך האתר של התנועה את כל האטרקציות שיש במושבים, ואנחנו מפנים דרך אתרי האינטרנט הארציים אל אתר התנועה ואל האטרקציות האלה. בפסח יהיו תשדירים שלנו ברדיו, שיקראו לציבור לה־גיע לחוות את המרחב הכפרי. התקווה היא שאנשים יגיעו, יחוו חוויה חיובית שאותה הם יעבירו הלאה, כשגרירים של רצון טוב. אנחנו מאמינים שכל מי שנוגע בקרקע, מי שקוטף עגבנייה או קוטף תפוז, הופך להיות אזרח יותר מחובר למולדת שלנו".

תנועת נוער אחת

באוקטובר בשנה שעברה צורף פעיל מתנועת המושבים למחלקת שנת השירות הקיבוצית, לאור העובדה שלמעלה משליש השינשינים הם בני מושבים. מספר השינ־שינים גדל מאוד בשנים האחרונות, ועומס עבודת הליווי הצריך תוספת של אדם, שהגיע מהמושבים.

בשיחה עם אנשי הקיבוץ המתחדש עלה ריעיון של איחוד תנועות הנוער. מה דעתך?

"יש היום 80 קיבוצים, שהנוער שלהם נמצא בתנועת הנוער בני המושבים, ועוד ועוד קיבוצים רוצים להצטרף. זה שינוי עצום לעומת מה שהיה בעבר. אני חושב שהדבר הנכון לעשות בתחום הזה הוא, שהקיבוצים והמושבים יבנו יחד את תנו־עת הנוער שלהם. זה יכול להיות במס־גרת הנוער העובד והלומד, זה יכול להיות במסגרת אחרת, אפשר יהיה לקרוא לה בני המושבים והקיבוצים. אנחנו יכולים לבנות תנועת נוער ערכית, וזה המקום שאליו אנחנו חייבים לכוון.

חיילים וצעירים, זה תחום שאנחנו פוע־לים בו ביחד, ומתקיים פה שיתוף פעולה יוצא מן הכלל בין התנועות. אני אומר שיתוף פעולה, אבל אתם עוזרים לנו הרבה יותר מאשר אנחנו לכם. ועל כן אני גם אומר תודה בכל הזדמנות.

אבל למה רק תנועת נוער? יכול לה־יות שיום אחד נבנה תנועה אחת. על ציר הזמן אני מעריך שהמושב והקיבוץ המת־חרש הולכים להיות יישובים מאוד דומים, וייתכן שיגיע הרגע שנהיה בשלים לייצר תנועת התיישבות אחת גדולה. אני חושב שהזמן הזה יגיע, והוא לא כל כך רחוק. זה יהיה חכם לעשות את זה".

מה קורה אצלכם בתחום הקהילה?

"הקמנו את אגף חברה וקהילה, כדי לעזור למושבים בצד של חיזוק הקהילה. הקטע הזה יותר חלש במושבים מאשר בקיבוצים. יש מושבים שעושים בתחום הזה דברים מדהימים, ויש כאלה שלא עושים מספיק, ואנחנו רוצים לעזור להם. אנחנו רוצים מושבים שבהם חוגגים יחד ועושים פעולות תרבות משותפות. יש צורך לחבר בין תושבי ההרחבות במושבים ובין בעלי הנחלות, וגם בזה אנחנו מסייעים".

מפר לציבור הקוראים?

"אני רוצה שמאוד מאוד נשמור, גם בקיבו־צים וגם במושבים, על הערך של ההתיישבות. הערך של החקלאות. לפעמים, אנחנו אולי קצת מתחממים בנעימות הזאת, שהכלכלה מטיבה איתנו. שפתאום אתה נמצא במקום ששווה המון כסף, אבל צריך לזכור שזה לא העיקר. ואני אומר אפילו יותר מזה, אני אומר שהמחיר המאוד גבוה של הנחלות במושבים, במובן מסוים הוא טרגדיה מבחינתנו. הוא מפתה למכור. אנחנו לא רצינו שכך יקרה, זה לא עושה לנו טוב. מה שחשוב זה לשמור על הקרקע, לשמור על החקלאות, על התרומה למדינה ולצה"ל, את האזרחות הטובה, את כל הדברים האלה אנחנו צריכים לשמר. גם במושבים וגם בקיבוצים". ■

"גם בקיבוצים צריכים להבין, שאם מסתכלים על הרפת רק מהכיוון של התייעלות, אז רפתות לא יהיו גם בקיבוצים. בסוף זה יהיה בידיים של אייפקס ושל שטראוס"